

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Hubáčka a soudců JUDr. Elišky Cihlářové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobkyně: **NABEOL s. r. o.,** se sídlem Příkop 838/6, Brno, zastoupena Mgr. Ing. Antonínem Továrkem, advokátem, společníkem společnosti Továrek, Horký a partneři, advokátní kancelář, s. r. o., se sídlem tř. Kpt. Jaroše 1844/28, Brno, proti žalovanému: **Finanční úřad Brno I.,** se sídlem Příkop 25, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 11. 2011, č. j. 30 Af 138/2010 - 263,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností se žalobkyně - NABEOL s. r. o. - domáhá u Nejvyššího správního soudu vydání rozsudku, kterým by bylo zrušeno usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 11. 2011, č. j. 30 Af 138/2010 - 263, a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Krajský soud v Brně (dále též „krajský soud“) napadeným usnesením ze dne 29. 11. 2011, č. j. 30 Af 138/2010 - 263, odmítl žalobu společnosti NABEOL s. r. o., jíž se domáhala vydání rozsudku, kterým by bylo žalovanému Finančnímu úřadu Brno I. (dále jen žalovaný nebo správce daně“): „*zakázáno pokračovat v porušování práv žalobkyně a vrátit jí vratitelný přeplatek na dani z přidané hodnoty za zdaňovací období prosinec 2009 ve výši 1.167.775,- Kč a úrok z prodlení z této částky dle § 64 zákona o správě daní a poplatků ve výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o 14 procentních bodů, platné pro první den příslušného kalendářního pololetí od 25.2.2010 do zaplacení*“ a „*obnovení stavu před nezákonným zásahem uhrazením částky 45.000,- Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku*

k rukám žalobkyně", jakož i náhrady nákladů řízení k rukám jejího zástupce – společnosti JB s.r.o.". Krajský soud při svém rozhodování vyšel z toho, že u žalobkyně byla správcem daně prováděna vytýkací řízení na dani z přidané hodnoty za období září, říjen a prosinec roku 2009, která byla zakončena vydáním platebních výměrů a že u žalobkyně byla prováděna daňová kontrola téže daně za zdaňovací období duben, květen, červen, srpen a listopad roku 2009, a žalobkyni v této souvislosti vznikly zvýšené náklady na zastoupení v daňovém řízení vyčíslené částkou nejméně 45 000 Kč. Ještě před meritorním projednáním žalobkyní podané správní žaloby na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen "zásah") správního orgánu, který není rozhodnutím (srov. § 82 s. ř. s.), krajský soud nejprve zkoumal, zda jsou v této věci splněny podmínky řízení a přípustnost žaloby a došel k závěru, že tomu tak není. Podle ust. § 85 s. ř. s. je žaloba nepřípustná, lze-li se ochrany nebo nápravy domáhat jinými právními prostředky; to neplatí v případě, domáhá-li se žalobce pouze určení, že zásah byl nezákonný. Tak tomu bylo právě v projednávané věci. Krajský soud dovodil, že žalobkyní vzneseným požadavkem na „obnovení pokojného stavu před nezákonným zásahem, ke kterému by došlo uhrazením částky 45 000 Kč" je materiálně uplatňován nárok na náhradu škody. Škodou přitom žalobkyně spatřovala ve výdajích, které musela vynaložit jako náklad na zastoupení v daňovém řízení a v administrativních výdajích, jenž jí měly vzniknout v důsledku nezákonně vedeného vytýkacího řízení a nezákonné daňové kontroly. Měla-li žalobkyně v této souvislosti za to, že postup správních orgánů byl nezákonný, mohla se na stát obrátit prostřednictvím žádosti o náhradu škody podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (dále také „zákon o odpovědnosti za škodu"). Nebyla-li by stěžovatelka s požadovanou náhradou úspěšná, ničeho jí pak nebránilo, obrátit se na soud v občanskoprávním řízení. Žalobkyně se proto v tomto rozsahu (45 000 Kč) mohla nápravy domáhat jinými právními prostředky. Její žaloba je proto v tomto rozsahu podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s., nepřípustná. Žaloba je však nepřípustná i v té části, pokud se žalobkyně domáhá vrácení vratitelného přeplatku na dani z přidané hodnoty za měsíc prosinec roku 2009 ve výši 1 167 775 Kč. Krajský soud totiž zjistil, že ve věci žalobkyní uplatněného odpočtu daně proběhlo nejen vyměřovací řízení, ale bylo již pravomocně rozhodnuto i odvolacím orgánem. Rozhodnutím Finančního ředitelství v Brně č. j. 9177/11-1301-704581, bylo zamítnuto odvolání žalobkyně a potvrzen platební výměr žalovaného ze dne 22. 12. 2010, č. j. 317323/10/288913702315. Proti tomuto rozhodnutí bylo možno též podat žalobu ke krajskému soudu na přezkoumání rozhodnutí žalovaného. I zde se proto žalobkyně mohla domoci ochrany svých práv jinými právními prostředky, než žalobou na nezákonný zásah. Ze všech uvedených důvodů proto krajský soud projednávanou žalobu odmítl, a to pro její nepřípustnost.

Proti tomuto usnesení krajského soudu podala žalobkyně jako stěžovatelka (dále jen „stěžovatelka") kasační stížnost, kterou opřela o důvod uvedený v ust. § 103 odst. 1 písm. a), b), d) a e) s. ř. s.

Stěžovatelka především vytkla krajskému soudu, že vůbec nepřihlédl k povaze porušení jejích práv a namísto toho ji svým rozhodnutím odkázal na uplatnění právních institutů, které nejsou způsobilé poskytnout jí ten druh ochrany, který vzhledem k povaze zásahu potřebuje, a jež je i ústavně zaručen. Rozhodnutí krajského soudu je proto založeno na nesprávném skutkovém i právním posouzení věci. Argumentuje-li pak krajský soud tím, že stěžovatelka má možnost si svůj nárok uplatnit, resp. se jeho ochrany domáhat jinými prostředky – žalobou podle § 65 a násl. s. ř. s., tak tento závěr není správný. Je tomu tak

proto, že domoci se vydání daňového přeplatku je možné jen prostřednictvím žaloby podle ust. § 82 a násl. s. ř. s. Vadná je i úvaha krajského soudu o tom, že by byla oprávněna bránit se nezákonně zadržovanému odpočtu daně prostřednictvím žaloby podle zákona č. 82/1998 Sb. V těchto řízeních o náhradu škody soudy nerozhodují o daňové povinnosti, ale o právu na náhradu škody. Krajský soud se při svém rozhodování vůbec nezabýval již uvedeným zásahem do jejích ústavně zaručených svobod. Stejně tak se nevypořádal ani s namítaným porušením práva Evropské unie. Správní soud v její věci vyšel z příliš zjednodušeného posouzení jejího problému a napadené rozhodnutí zatížil přílišným formalismem, pokud její žalobu prostě odmítl. Stěžovatelce tak upřel projednání jejího nároku ve věci samé a dopustil se zřejmého odepření spravedlnosti.

Finanční úřad Brno I. s podanou kasační stížností nesouhlasí a považuje ji za bezdůvodnou. K jednotlivým argumentům stěžovatelky, které korespondují s obsahem žaloby, pak uvádí, že napadené usnesení krajského soudu netrpí vytýkanými nezákonnostmi. Je zcela opodstatněné stanovisko správního soudu, že v prvé části žaloby jde vlastně o požadavek na náhradu škody a že je proto v této části žaloba nepřípustná. Tomu odpovídá i postup stěžovatelky, která se domáhala dne 10. 6. 2011 na Ministerstvu financí poskytnutí zadostiučinění za újmu způsobenou nesprávným úředním postupem při vedení vytýkacích řízení a daňové kontroly za jednotlivá zdaňovací období roku 2009. Souhlasí i se závěry krajského soudu, že žaloba byla nepřípustná, neboť se stěžovatelka mohla domáhat svého práva postupem dle ust. § 65 s. ř. s. v rámci žaloby na přezkoumání zákonnosti rozhodnutí správce daně, resp. Finančního ředitelství v Brně ve věci platebního výměru na daň z přidané hodnoty stanovené stěžovatelce za měsíc prosinec roku 2009. Žaloba je nejen nepřípustná z toho důvodu, že se stěžovatelka mohla domáhat ochrany i jinak, ale také pro to, že zmeškala lhůtu k podání žaloby. Ze všech uvedených důvodů proto Finanční úřad Brno I. navrhuje, aby Nejvyšší správní soud podanou kasační stížnost zamítl.

Nejvyšší správní soud na základě kasační stížnosti žalobkyně přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v souladu s ustanovením § 109 odst. 3, 4 s. ř. s. v rozsahu a z důvodů uplatněných v kasační stížnosti a dospěl k závěru, že kasační stížnost není opodstatněná.

Jelikož stěžovatelkou podaná kasační stížnost směřuje proti usnesení krajského soudu, jímž byla žaloba stěžovatelky odmítnuta pro nepřípustnost, považuje Nejvyšší správní soud za nezbytné vyjádřit se nejdříve k možnému rozsahu kasační stížnosti v této věci.

Usnesení o odmítnutí žaloby krajským soudem je rozhodnutím, jímž bylo autoritativně vysloveno, že v řízení nebude nadále pokračováno, a jako takové nevychází z věcného přezkoumání žalobou napadeného správního rozhodnutí. Z povahy věci proto nemůže být usnesení správního soudu o odmítnutí žaloby vystaveno stejné kritice jako předcházející správní rozhodnutí. Jak se i dříve vyslovil Ústavní soud v nálezu ze dne 17. 5. 2007, sp. zn. III. ÚS 93/06 (www.judikatura.cz), *„nelze z logiky věci, v řízení o kasační stížnosti proti usnesení o odmítnutí žaloby, v tomto řízení uplatnit obecný požadavek vyplývající z ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s, tj. aby kasační důvody sledovaly žalobní body (§ 71 odst. 1 písm. d/ s. ř. s.)“*. Je-li tedy kasační stížností napadeno usnesení o odmítnutí žaloby, přichází z povahy věci pro stěžovatele v úvahu uplatnění stížnostního důvodu podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., spočívajícího v tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o

odmítnutí návrhu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2005, č. j. 3 Azs 33/2004 - 98, který byl uveřejněn pod č. 625/2005 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu).

Z podané kasační stížnosti je zřejmé, že naplnění důvodu tohoto mimořádného opravného prostředku ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., shledává stěžovatelka v nesprávné aplikaci ustanovení § 85 s. ř. s. (krajský soud mylně dovodil, že žaloba proti nezákonnému zásahu je ve smyslu ust. § 85 s. ř. s. nepřípustná).

Podle ust. § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. nestanoví-li tento zákon jinak, soud usnesením odmítne návrh, jestliže návrh je podle tohoto zákona nepřípustný.

Podle ust. § 85 s. ř. s. je žaloba nepřípustná, lze-li se ochrany nebo nápravy domáhat jinými právními prostředky nebo domáhá-li se žalobce pouze určení, že zásah byl nezákonný.

Z obsahu předloženého spisu vyplývá, že se stěžovatelka žalobou podanou u krajského soudu domáhala, v souvislosti s u ní žalovaným prováděnými vytýkacími řízeními a daňovou kontrolou daně z přidané hodnoty za jednotlivá zdaňovací období roku 2009, ochrany před nezákonným zásahem (§ 82 s. ř. s.). Konkrétně se domáhala rozhodnutí o tom (č. l. 76), že:

a) *„Žalovaný je povinen obnovit stav před nezákonným zásahem tím, že uhrazením 45.000,- Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku k rukám žalobce zahladí následky nezákonného zásahu“.*
b) *„Žalovaný je povinen ustat v porušování žalobcových práv a vrátit žalobci vratitelný přeplatek na dani z přidané hodnoty za období prosinec 2009 ve výši 1.167.775,- Kč a úrok z prodlení z této částky podle § 64 zákona o správě daní a poplatků ve výši repo sazby stanovené ČNB, zvýšené o 14 procentních bodů, platné pro první den příslušného kalendářního pololetí od 25. 2. 2010“.*
c) *„Žalovanému se ukládá povinnost nahradit žalobci náklady řízení, a to do 3 dnů od právní moci rozsudku k rukám právního zástupce žalobce“.*

Krajský soud ve svém napadeném usnesení vyslovil právní názor, že podaná žaloba proti nezákonnému zásahu není podle § 85 s. ř. s. přípustná, a proto ji odmítl podle ust. § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Vyslovený právní závěr krajského soudu je v souladu se zákonem.

Jak vyplývá z ust. § 85 s. ř. s., je institut žaloby proti nezákonnému zásahu institutem, který má toliko akcesorický charakter. To znamená, že jej lze využít pouze v případech, kdy se ze strany žalobce nelze právní ochrany domáhat jinými právními prostředky.

Tak tomu bylo právě i v nyní projednávané věci.

Pokud jde o požadavek stěžovatelky na obnovu stavu před „nezákonným zásahem“ spočívající v tom, že žalovaný k rukám žalobkyně uhradí částku 45 000 Kč na zahlazení následků nezákonného zásahu – nezákonného postupu při vytýkacích řízeních a daňové

kontrole, jde skutečně po obsahové stránce o požadavek na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem. Jak sama i stěžovatelka uvádí, jde o náklady právního zastoupení a administrativní výdaje související s dovozovaným nezákonným řízením žalovaného vedeným se stěžovatelkou. Tohoto požadavku na úhradu 45 000 Kč z titulu zadostiučinění se však stěžovatelka mohla domáhat přímo žádostí o zaplacení náhrady škody u Ministerstva financí, a pokud by s tímto nárokem nebyla úspěšná, mohla jej uplatnit v občansko-právním řízení [srov. § 5 písm. b) a násl. zákona o odpovědnosti za škodu].

Ve smyslu ust. § 85 s. ř. s. je tak žaloba stěžovatelky, resp. její žalobní návrh označený jako I. ve znění změny žalobního petitu ze dne 8. 6. 2011, obsažený na č. l. 76 soudního spisu, návrhem nepřípustným. Stěžovatelka se totiž téže ochrany, resp. nápravy důsledků činnosti správního orgánu (žalovaného) mohla domáhat jinými právními prostředky než žalobou proti nezákonnému zásahu (uplatněním u Ministerstva financí, případně v občanskoprávním řízení). Že si stěžovatelka byla vědoma možnosti postupu podle zákona o odpovědnosti za škodu, svědčí i sdělení žalovaného, že tak před vydáním rozhodnutí krajského soudu v této věci sama učinila, a to dne 10. 6. 2011.

Odmítnout je pak třeba v této souvislosti tvrzení stěžovatelky, že je nesprávná úvaha krajského soudu o možnosti bránit se zadržovanému odpočtu daně prostřednictvím žádosti či žaloby na náhradu škody prostřednictvím zákona o odpovědnosti za škodu. Je tomu tak proto, že krajský soud nespojil odmítnutí žalobního návrhu stěžovatelky označeného bodem II. (č. l. 76) s poukazem na možnost domáhat se náhrady škody podle zákona č. 82/1998 Sb., ale z důvodu možnosti domáhat se ochrany prostřednictvím žaloby dle § 65 a násl. s. ř. s.

Pokud jde o žalobní návrh stěžovatelky označený jako II., v němž se stěžovatelka domáhala vrácení vratitelného přeplatku na dani z přidané hodnoty za měsíc prosinec 2009 ve výši 1 167 775 Kč s úrokem z prodlení, tak i tento byl krajským soudem právem odmítnut podle ust. § 46 odst. 1 písm. d) s. ř s.

Je tomu tak proto, že se vrácení tohoto přeplatku, resp. jeho vyměření ve výši, jak jej deklarovala stěžovatelka ve svém daňovém přiznání, mohla domáhat v řízení o přezkoumání zákonnosti rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 12. 2010, č. j. 317323/10/288913702315, resp. v rámci přezkoumání rozhodnutí Finančního ředitelství v Brně ze dne 21. 7. 2011, č. j. 9177/11-1301-704581, o zamítnutí odvolání stěžovatelky a potvrzení rozhodnutí žalovaného o vyměření daně z přidané hodnoty stěžovatelce za zdaňovací období měsíc prosinec roku 2009.

Neobstojí ani výhrada, že se krajský soud opomněl zabývat námitkami o porušení ústavně zaručených svobod stěžovatelky, vytýkaným porušením práva Evropské unie, a že vůbec nepřihlédl k povaze porušení práv stěžovatelky. Jak již bylo uvedeno shora, krajský soud je povinen před projednáním každé věci – v souladu se zákonem – zkoumat, zda jsou vůbec dány podmínky řízení a zda je návrh přípustný. Pokud tomu tak není, je třeba návrh odmítnout. Přezkoumávání věci samé v případě, kdy ji nelze věcně projednat, ale je třeba ji odmítnout, by bylo nejen v rozporu s procesními postupy správního soudu, ale také v rozporu s ekonomií řízení před krajskými soudy. Nejvyšší správní soud proto konstatuje, že krajský soud při svém rozhodování o odmítnutí žaloby zcela oprávněně nepřihlížel k výtkám stěžovatelky na dovozované porušení práva Evropské unie, k

tvrzenému zásahu do jejích ústavních svobod, či k povaze údajně porušených práv stěžovatelky.

Opodstatněná není též námitka, že krajský soud vyšel při svém rozhodování ze zjednodušeného posouzení věci a že napadené rozhodnutí zatížil přílišným formalismem, čímž došlo k odepření spravedlnosti stěžovatelce. Lze skutečně konstatovat, že stěžovatelce náleží právo k tomu, aby její věc byla řádně projednána. Toto právo, resp. oprávněné očekávání meritorního přezkoumání její žaloby, svědčí stěžovatelce jen v těch případech, kdy jsou splněny podmínky řízení před krajským soudem, a uplatněný návrh je přípustný. Tak tomu ale v projednávané věci nebylo. Neobstojí proto její námitka, že rozhodnutím – usnesením krajského soudu o odmítnutí žaloby došlo k odepření spravedlnosti stěžovatelce.

Nejvyšší správní soud z uvedených důvodů došel k závěru, že kasační stížnost stěžovatelky proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 11. 2011, č. j. 30 Af 138/2010-263, není opodstatněná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 poslední věta s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud rozhodl o kasační stížnosti rozsudkem bez jednání, protože mu takový postup umožňuje ustanovení § 109 odst. 1 s. ř. s.

Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s., za použití ustanovení § 120 s. ř. s. Stěžovatelka ve věci úspěch neměla a podle obsahu spisu úspěšnému správnímu orgánu žádné náklady v řízení o kasační stížnosti před soudem nevznikly. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. března 2012

JUDr. Jaroslav Hubáček
předseda senátu